

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

129 - 11 עמודים

בירור דין העירוב

בבארא פארק.

ובו מבאר

שהעירוב שנעשה

בבארא פארק

כשר אפילו

לשיטת האגרות

משה זצ"ל

נכתב על יד אחד הרבנים

שליט"א

בעזהשי"ת

בירור דין העירוב בבארא פארק

ונחלק לשני פרקים

פרק א' : מבאר כי העירוב כשר ומהודר עפ"י שיטת השו"ע והפוסקים [גם עפ"י שיטת החלכה של הגאון האדיר ר' משה פיינשטיין זצ"ל בספרו אנרות משה].

פרק ב' : מבאר שעירוב דידן כשר גם לפי תומרותיו וחידושויו של הגרמ"פ זצ"ל בספרו אנרות משה.

נכתב ע"י אחד הרבנים שליט"א

יצא לאור ע"י

וועד העירוב דבארא פארק יע"א

פרשת בשלח תש"ס לפ"ק

בירור דין העירוב בבארא פארק

ונחלק לשני פרקים

פרק א' : מבאר כי העירוב כשר ומהודר עפ"י שיטת השו"ע והפוסקים [גם עפ"י שיטת ההלכה של הגאון האדיר ר' משה פיינשטיין זצ"ל בספרו אנרות משה].

פרק ב' : מבאר שעירוב דידן כשר גם לפי חומרותיו וחידושו של הגרמ"פ זצ"ל בספרו אנרות משה.

פתח דבר

א"י בסנהדרין דף כ"ד. א"ר אושעיא מאי דכתיב [זכריה יא] ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים, נועם אלו ת"ח שבארץ ישראל, שמנעימין זה לזה בהלכה, חובלים אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה את זה בחלכה, [מחבלים. בלשון עז וחגימה מקסין זה לזה, ובני א"י נוחין יחד ומעיינין יחד ומתקן זה את דברי זה, והסמועה יוצא לאור, רש"י] ויאמר אלה שני בני היצהר העומדים וגו' ושנים זיתם עליה יצהר, א"ר יצחק אלו ת"ח שבא"י שמשמנין [נוחין כשמן] זה לזה בהלכה כשמן זית, ושנים זיתם עליה אלו ת"ח שבבבל שמרודין זה את זה בחלכה בזית עכ"ל הס"ס.

אמנם א"י בקידושין דף ל' ע"ב עה"פ אשרי הגבר אשר מילא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, מאי את אויבים בשער א"ר חייא בר אבא אפילו האב עם בנו הרב עם תלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד, נעשים אויבים זה את זה, ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר [במדבר כא] את וחב בסופה, אל תקרא בסופה אלא בסופה עכ"ל הגמ'.

וע"כ נקווה שכאשר נתקיים תחילת המאמר, כן יתקיים בע"ה סוף המאמר, ונזכה שכל התלמידי חכמים יהיו נעשים אוהבים זה לזה.

מסורת אבותינו ורבותינו דעשיית עירוב מצוה רבה

אלא דזה מדובר בויכוח הלכתי, אבל בנידונינו עיקר הויכוח בנוי על המסורת, שדעת הרבנים הזקנים שליט"א, אשר קבלו דרכי הוראה "מסורת דוד ודוד, מאבותיהם ורבותיהם גדולי הדור זי"ע, שדעתם דעת תורה דמצוה

רבה וגדולה לעשות עירוב בכל העיירות", וחשבו זאת לחובת הסעה ולתיקון גדול, וכן עודרו ותבעו ועשו פעלים למען ייסוד העירוב גם במדינתנו.

דעת הגה"ק מסאטמר זצוק"ל בענין עשיית עירוב

אמנם הרבנים הצעירים שנולדו ונתחנכו במדינתנו יצרו מסורת חדשה של חמישים שנה שאין לעשות עירוב בעיירות גדולות, ודוברים לומר שכן היתה דעתו הק' של כ"ק אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל.

והנה הרבר פשוט דאילו היה הרבר כן, שדעתו הק' ראין לעשות עירוב, אז בודאי לא היה עולה על הדעת לשום בר דעת, לעשות עירוב נגד רצון קדשו, אשר הוא הגבר אשר החזיר העטרה ליושנה יהדות התורה והחסידות באמעריקא.

אבל האמת הוא שיש כמה הוכחות ברורות וידים מוכיחות שלא היה דעתו הק' של הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל נגד עשיית עירובין כלל, רק אדרבה תמך בעושי עירוב.

ראשית הרי אנו דואים המכתב שכתב הגבאי הרה"ח ר' יוסף אשכנזי שליט"א שהגה"ק זצוק"ל ברכו בהצלחת עשיית העירוב וגם נתן לו סכום הגון לצורך תיקון העירוב.

וכן אנו דואים המכתבי עירוד וחיזוק שנתנו הרבנים הגדולים מנהיגי וחברי התאחדות הרבנים בשנת תשל"ד ובראשם הגה"צ מפאפא זצ"ל, שכ' ע"כ חזק ואמץ ותהי' ממזכי הרבים, והגה"צ אבד"ק שארמאש זצ"ל יו"ד התאחדות הרבנים שכ' שמצוה גדולה לתקן עירובין בויליאמסבורג, והרה"ג אבד"ק שטאקאווא זצ"ל יו"ד לבת"ר דהתאחדה"ר שכ' דבר גדול להסתדרל בתיקון עירובין בשכונתנו, והגה"צ אבד"ק סאמבאטחעלי זצ"ל שכ' דהוא ענין גדול לתקן עירובין בשכונתנו שכונת יראים וחסידים, והגה"צ אבד"ק אראד זצ"ל שכ' עלה עליו דוח טהרה לזכות את הרבים וכו' לעשות תיקון עירוב בעיריניו פה וכו' עם הרבנים הגאונים חכמי הדור של התאחדות הרבנים שיחיו נצח וכו' ועוד כמה רבנים חשובים דאז שכולם פה אחד דמצוה ותיקון גדול לתקן עירובין בשכונת זוויליאמסבורג, ואילו היתה דעתו הקדושה של הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל מיסד ונשיא התאחדות הרבנים שאין לעשות עירובין, איך יעלה על הדעת שחסידיו הרבנים הגדולים יו"ד וחברי התאחדה"ר הסרים למשמעותו יעשו ח"ו נגד רצון רבם ונשיאם, אתמהא.

וכן מעידים הרבנים הזקנים הגה"צ מאדוואדי שליט"א והגה"צ ממאזאי שליט"א והרה"ג מיאקא שליט"א שדעתו הק' של הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל היה שיש לעשות עירובין בויליאמסבורג.

היוצא לנו מכל זה שהרבר ברוד שכ"ק אדמו"ר הגה"ק מסאטמר זצוק"ל לא היה נגד העירוב כלל, רק בודאי היה אצלו דבר חשוב מאוד כמסורת כל רבותינו זי"ע.

אמנם לא היה ניח"ל להגה"ק זצוק"ל, שכ"א ואחד יעשה עירוב, ושיעמוד בלי אחדיות והסגחה מעולה, כי לעשות עירוב בעיני רב העיר וכיוצ"ב שיסגיה ויפקח על העירוב, ולכן כעת אשר הקימו וועד העירוב מרבנים ובעלי בתים, שיפקחו ויטאו בכשרות ובעול העירוב בקביעות, ובאופן זה בודאי היה ניח"ל בעשיית עירוב.

בירור הלכה

הנה היות ורבים הם השואלים על איזה סמך התירו פרושים את העירוב אשר נעשה פה בבאר פארק יע"א, ועדיין לא ביארו הטעמים בפרטיות, ורוצים הם לדעת ולהבין ולהשכיל על איזה אדנים הדברים מיוסדים, וכפרט בדבר גדול כזה שנחלקו בה גדולי הדור שלפנינו.

לכן באנו כשורות אלו לבאר ולפרש את הדבר בעזהשי"ת החונן לאדם דעת.

דעת הפוסקים אי ברקלין רשות הרבים

הנה הגם שנחלקו גדולי הדורות בערים הגדולים אשר דרים בה ס' רבוא אנשים ויותר, מה דינם, האם דינם כרה"ר דאורייתא ואין לערב בהם בצורות הפתח גרידא, או דינם ככרמלית כל זמן שאין ס' רבוא בוקעים בה ברחוב עצמו, וע"כ שפיר יכולים לערב בהן בצורות הפתח, וכן הורו הרבה מגדולי הפוסקים אשר אנו סומכים עליהם כהבית אפרים והמהרש"ם ועוד, וכן נקטו להלכה הגאונים של דור לפנינו הגה"צ מסאטמאר זצ"ל"ה ואתו עמו הה"ג מקאפיש זצ"ל הה"ג משאפראן זצ"ל והה"ג מקראסנע זצ"ל כאשר מעיד הגה"צ מאודווארי שליט"א, וכן היה דעת הגה"צ מפאפא זצ"ל"ה, והגה"צ מהר"י שטייף זצ"ל ועוד, כולם פה אחד שעירינו ברקלין אינו רה"ר מדאורייתא, [והיינו מטעם דאין בנמצא רחוב שיהא בוקעין בו ס' רבוא, או מטעם שאין הרחובות מפולשות ומכוונין משער אל שער].

אמנם הגאון האדיר ר' משה פיינשטיין זצ"ל ועוד כמה גדולים העלו להלכה דבס' רבוא בוקעים בכמה רחובות יחד, מצטרפים לעשות רה"ר דאורייתא, ומשום כן החזיקו עירינו ברקלין לרה"ר דאורייתא.

ומאחר שנחלקו בזה גדולי ישראל אשר במדינתנו ולא ישבו במנין לעלות הלכה ברורה, ע"כ עדיין הדבר תלוי בפלוגתא.

עשיית עירוב להציבור צריך להיות כשר לכל הדעות

והגם דאנו אין לנו אלא דברי רבותינו הנ"ל שבתר הוראותיהם אנו הולכים מדי יום ביומו בין לקולא ובין לחומרא, מ"מ לעשות עירוב בעיר לכל הציבור בודאי יש להחמיר שיהא מוסכם לכל הדעות, לכן בודאי מוטל עלינו להחמיר דכל שס' רבוא בוקעים בעיר, אפילו רק ע"י הרבה רחובות ביחד דינו כרה"ר מה"ת, ולא מהני לערב בצורות הפתח.

מחיצה כר"א כ' א', ודלא כר"י, דסתמא דתלמודא שבת ו' ב' מוקים לה לברייתא דהתם כוותי' דחכמים, וברייתא דהתם משמע דהלכתא היא, וכן פסק הרמב"ם פ"ז מה"ש הל"ג וכו'.

ובאות ה' ב' וז"ל "ונראה דכל שיש ג' מחיצות של עומד מרובה לא אמרינן תו דאתו רבים ומבטלי מחיצתא דג' מחיצות של עומד מרובה עדיף שם ד' מחיצות ולא מצינו חילוק בין ג' מחיצות לד' לענין דאורייתא" וכו' עכ"ל.

וכן דעת הנודע ביהודה בספרו דורש לציון דרוש י"ג דף ג"ב ע"ב דכל שהוי רה"י מה"ת כגון ג' מיחיצות לדידן, שוב אין בקיעת רבים מבטלי מחיצה ע"ש.

ובאמת דבר זה כבר מפורש ברשב"א עירובין דף ו' ע"ב וז"ל דאפילו לרכנן דאמרו לו בכך הוא דלא מעירבא משום שתי מחיצות לדידהו לאו דאורייתא, אבל בג' מחיצות דאורייתא לא איכפת להו אם דרך הדכים מפסקת בנתים דבקיעת הרבים לדידהו לא מבטלת מחיצה עכ"ל.

דעת הגדולים להתיר עשיית עירוב בעיר פאריז שי"ב ששים רבוא ע"י ג' מחיצות עומד מרובה, גם באיכא פירצות דבקעי בה רבים

והלא ידוע מעשה רב שהעלו גדולי הדור להתיר לערב רה"ר ע"י ג' מחיצות ולא חששו כלל לומר דאתי רבים ומבטל מחיצה, הלא המה הגאונים הגדולים הנאון ר' חיים עוזר והחזו"א זצ"ל, והרה"ג ר' העניך נוויאזקי זצ"ל [משגיח העירוב דווילנא], שהעלו להתיר לעשות עירוב בעיר הגדולה פאריז הגם שבקעו בה יותר מס' רבוא שהוי ר"ה דאורייתא, מ"מ מאחר שנתבאר להם שיש שם ג' מחיצות עומד מרובה על הפרוץ, הוי רה"י מה"ת, הגם שהיו שם פירצות יותר מעשר, וגשרים שעוברים בהם, מ"מ העלו דמה"ת הו"ל רה"י ושפיר יכולים לערב ע"י צורות הפתח, ע"י בשו"ת אחיעזר ח"ד סי' ח', ולפי"ז ה"ה בניד"ד יש לסמוך לערב עירינו בארא פארק שיש בהן ג' מחיצות הגם שיש כמה פירצות וגשרים, מ"מ אין לנו לחשוש מאחר שגדולי הדור עשו מעשה אין לנו להרהר אחריהם, ויכולים בודאי לסמוך עליהם למעשה.

דעת היעב"ץ דגם בג' מחיצות אתי רבים ומבטלי מחיצות

אלא דעדיין יש לבעל דין להעיר ע"ז דהרי הגר"י עמדין זצ"ל בספריו שאילת יעב"ץ ח"א סי' ז' ובמור וקציעה סי' רס"ג נראה דס"ל דגם בג' מחיצות אתי רבים ומבטלים מחיצה, והו"ד בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' קס"ב ע"ש, ולפי דבריו נמצא דבניד"ד הגם שבארא פארק מוקף בג' מחיצות מ"מ הלא איכא כמה פירצות ויש מהם שאולי בוקעי בה רבים וגם יש ג' גשרים ומחתרת [הנקרא טאנעל] אשר רבים בקעי בהם ולבטלי למחיצות.

אמנם בבארא פארק יש "שם ד' מחיצות" דלכו"ע אין רבים מבטלי מחיצה

אמנם גם זה אינו דלאחר שיצאתי לבדוק במחיצות העיר ברוקלין נתברר לי בבירור גמור כי ברוקלין יש יותר מג' מחיצות, כי יש בו "שם ד' מחיצות", דהיינו

בשני הקצות בהתחלה ובסוף הג' מחיצות, יש קרן זווית ממש כדת וכדין לערך מאה אמה כזה [ ] , ובאיכא "שם ד' מחיצות" בודאי לא אתי רבים ומבטלי מחיצות, כמבואר בש"ס ופוסקים, כמו בפסי ביראות, כדמפורש בדברי היעב"ץ שם, והגם שהמרחק רב בין שני הפסים, הלא מבואר בשו"ת בית אפרים שם דאפילו בכמה מילין רנין ביה דין פסי ביראות מכח "שם ד' מחיצות".

ועוד הלא בניד"ד איכא בהמשך להפסי ביראות מקצה אל הקצה מחיצה רביעית שלימה, עומד מרובה על הפרוץ, ע"י הבתים שכרוכות כזה [ ] , ובאופן זה בודאי לכו"ע לא אתי רבים ומבטלי מחיצה, ובפרט במחיצה רביעית מבואר באחרונים דבודאי לא מגרע כלל בקיעת רבים.

כמה סברות דהגשרים דבקעי בה רבים אין מבטלים מחיצה

ובענין הגשרים והטאנעל נראה ליתן כמה טעמים אמאי אין הם מבטלים מחיצות, [חוץ ממה שכבר הבאיתי דעת האחיעור והחזו"א דבג' מחיצות ועומד מרובה אין הרבים מבטלים מחיצה כלל].

חדא דהגם דמבואר בכמה פוסקים דס"ל דגשרים מבטלים מחיצה עי' גו"ב תנינא או"ח כ"ב מ"ב, היינו דוקא בגשרים שלהם שהיו עוברים ופורצים את המחיצה עצמה, לכן י"ל שהגשרים מבטלים את המחיצה, משא"כ בגשרים שלנו שעוברים למעלה מן המחיצות הרבה, ואין מבטלים בפועל את המחיצות כלל, מהיכי תיתי לומר שגשרים הללו מבטלים את המחיצות שתחתיהן מהם הרבה, וכי מפני שהגשר עובר למעלה מראש המחיצה יבטל את המחיצה.

ועוד דהלא דעת הרבה פוסקים דהעוברים ע"י קארם שדיגם כעומדים בתוך רה"י, ועל ידיהם לא נעשה רה"ר, א"כ נימא אנן בדין דה"ה נמי שאין מבטלין את מחיצת הרה"י, וא"כ בגשר שקורין מאנהעמין בריטש וכן הגשר ווערזאנא שאין עוברים עליהם בני אדם רק קארם אינם מבטלין את המחיצות שתחתיהן, וכן גשר ברוקלין אף שיש להם מקום הילוך בני אדם מ"מ המקום הזה לכאורה הוי רה"י עכ"פ מה"ת שיש לה ג' מחיצות כדנתברר, וא"כ אין ההולכין ברה"י מבטלין את המחיצות שתחתיהן.

ועוד נראה פשוט דהרי מאנהעמען הוא רה"י מה"ת שמוקף בד' מחיצות, וכן ברוקלין המוקף בג' מחיצות כדביארנו, נמצא דהגשרים עוברים מרה"י לרה"י, וממילא אין להם דין פירצה כלל רק חורי רה"י העובר מרה"י לרה"י רדינן כרה"י.

וכן הוא דעת החת"ס בסי' פ"ט ועוד כמה פוסקים דכל הגשרים שיוצאים מרה"י הוי רה"י עכ"פ מה"ת.

ובר מן דין הלא כ' המג"א בסוף סי' שם"ג וז"ל ואפשר דלא מקרי רבים [לבטל מחיצה] פחותים מס' רבוא וכו' וכן משמע דעת הפוסקים שסתמו בזה עכ"ל, וכ' בבית שלמה סי' מ"ג שכבר סמכו כל גדולי עולם ע"ד המג"א עי' שם לשוננו, והדבר פשוט דאין עוברים בשום גשר ס' רבוא בכל יום.

ולאור זאת לא רצו רוב הרבנים להצטרף עם המתירים עד שנתברר שהעירוב פה בבארא פארק הוא כשר גם לדעת הגאון ר' משה זצ"ל בספרו אנרות משה כדנבאר בע"ה.

[והגם שבאמת בימינו אלה הסיק גם הגאון ר' משה זצ"ל שאין ברוקלין רה"ר דאורייתא, מאחר שליכא ס' רובא בוקעים ברחובותיה, כי כדי שיהא ס' רבוא בוקעים בה בעינן קרוב לג' מליון אנשים (במקום של י"ב מיל על י"ב"מיל), ויש רק לערך יותר משני מליון, אלא שעכ"ז לא ניח"ל להתיר כי לאו כל אחד יודע מזה כמש"כ בח"ח או"ח סי' כ"ט ע"ש, נמצא עכ"פ דגם לדעת הגאון ר' משה זצ"ל בזמנינו ליכא חשש רה"ר דאורייתא, אלא הרחקה גרידא שגזר הגאון ר' משה זצ"ל עפ"י דעתו דעת תורה].

והננו כזה לעלות על הכתב מה שיצא לנו בעהשי"ת לבאר כשרות העירוב לכל הרעות.

ונחלק דברינו לשני פרקים:

פרק א': נבאר בע"ה כי העירוב כשר ומהודר עפ"י שיטת השו"ע והפוסקים, [גם עפ"י שיטת ההלכה של הגאון האריר ר' משה פיינשטיין זצ"ל בספרו אנרות משה ודעימיה].

ובפרק ב': נבאר שהעירוב דידן כשר גם על פי חומרותיו וחידושיו של הגרמ"פ זצ"ל בספרו אנרות משה.

פרק א'

בארא פארק מוקף בג' מחיצות שלימות

הנה לאחר שנתברר שעירנו בארא פארק מוקפת בג' מחיצות חזקות גבוהות יותר מי' טפחים כאשר נבאר להן, נמצא שהגם שם' רבוא בוקעים בה בכרוקלין והוי רה"ר, מ"מ ע"י ג' מחיצות נעשה רשות היחיד מן התורה, והגם דעדיין רה"ר הוא מדרכנן דהיינו כרמלית, מ"מ על זה מועיל שפיר להקיף בצורות הפתח להתיר בה המלטול.

והגם שלעת עתה יש בהן כמה [ד' או ה'] פירצות קטנות יתר מעשר אמות [שאפשר בקל לתקנן], מ"מ כל שיש ג' מחיצות עומד מרובה על הפרוץ, [% 99.9 עומד ו % 00.1 פרוץ] הגם שיש פירצות יותר מעשר אמות [ואפילו פירצות יותר מט"ז אמה], מ"מ עדיין נשאר רה"י מה"ת, ושפיר ניתן בצורות הפתח, כדמבואר בחזו"א הל' עירובין סי' ק"ז (מ"ג) אות ה', ובספר אנרות משה ח"ח או"ח ח"ה סי' כ"י ענף א' אות ג' ע"ש.

ויתר ע"כ ס"ל להחזו"א שם דגם בפירצות דבקעי בה רבים לא מנרע דז"ל שם באות ד' "ולענין הלכה נראה דנקטינן דכשם ד' מחיצות ל"א אתי רבים ומכטלי

עוד כמה סברות דלא להזי בארא פארק דה"ר דאורייתא

א' כבר הבאתי לעיל דעת כמה ראשונים ופוסקים דבעינן ס' רבוא בוקעין במקום אחד, ולא סגי בבוקעין בעיר, ואפילו לדעת הפוסקים דסגי בס' רבוא בעיר, מ"מ הלא כ' האגר"מ דבעינן ג' מליון כדי שיהא ס' רבוא בעיר, וליכא.

ב' דעת כמה ראשונים דבעינן רחובות המפולשים ומכוונין משער לשער, כמו שפסק המחבר בס' שמ"ה ס"ז ובמג"א סק"ו ע"ש, והרי בארא פארק אין רחובותיה מפולשין ומכוונים משער לשער, כי ראשן או סופן מגיע עד למחיצות אצל המים, או נגמרות בבתיים [אצל רעיהיל רוד] או בפארק'ס, או בדער ענד'ס.

ג' דעת החזו"א ס' ק"ז סק"ה שכל הרחובות שלנו שיש בתים בכל אורך הרחובות משני הצדדים ובסוף הרחובות מסתיים בגדר או בבתיים וכיוצ"ב, נמצא דכל הרחובות יש להן ג' מחיצות עומדים מרובה על הפרוץ, ודינו כסתום מן התורה, ושוב מועיל בהן צורות הפתח, וכן הוא המציאות בעירינו בארא פארק שהרחובות נגמרות בצד אחד ואפילו בכ' צדדים במחיצת הים או בבנין או בשאר מחיצות, נמצא דבארא פארק כולו דה"י מה"ת לדעת החזו"א.

[ואף שרבים בוקעין בהן מ"מ קי"ל כרבנן דף כ"ב ע"א דלא אמרינן אתי רבים ומבטלין מחיצה, כן דעת הרבה ראשונים, ר"ח שבת ק"א ע"א, רמב"ם פרק י"ז מהלכות שבת הל"ג וכן דעת הג"מ שם וכן נראה דעת הח"י בשבת דף ו' ע"ב ד"ה ולא, וכ"ה בהג"א רפ"ב דעירובין בשם או"ז מהרמ"ק, וכן הוא באו"ז, וכ"כ הרע"ב, וכן פסקו הרבה אחרונים ה"ה היעב"ץ בשו"ת ח"א סי' ז', הבית אפרים סכ"ו, החת"ס או"ח סי' פ"ט, שו"ע הרב סי' שמ"ה בקו"א, ספר תוספת שבת סוף סי' שס"ג, הישועות מלכו, הבית שלמה סי' נ"א, הערוה"ש ריש סי' שס"ד, האבני גזר סי' רס"ו, אחיעזר ח"ד סי' ה', חזון איש שם.]

פרק ב'

מבאר שעירוב דידן כשר גם לפי חומרותיו וחידושיו של הגרמ"פ זצ"ל בספרו אגרות משה.

אמנם הגאון האדיר ר' משה פיינשטיין זצ"ל בספרו אגרות משה או"ח ח"א סי' קל"ט העלה דאין להתיר לערב במאנהעטן בצורות הפתח הגם שיש שם ד' מחיצות העשויים ע"י בנ"א, ותוכן דבריו הוא, דמאחר שיש שיטות גדולות דגם בדלתות נגעלות הוי מאנהעטן וברוקלין דה"ר, [היינו מכח דברי הרשב"א דפלטיא הוא דה"ר אף בעיר המוקפת חומה], ומאחר שאין מנהג נגד שיטתם א"כ מהראוי להחמיר, ומוסיף לומר שאף אם נחלוק ע"ז [כדעת כל הפוסקים שאין הלכה כרשב"א] הא יש סברא להחשיב דה"ר מצד הגשרים, הגם דמצד זה היה יותר נוטה להקל, אך מ"מ לצרף להחמיר ודאי היא ראויה, וכו' זהו תוכן מעם האיסור של האגר"מ שלא לעשות עירובין במאנהעטן.

וא"כ לכאורה גם בניד"ד בבארא פארק הגם שיש מחיצות כדביארנו, מ"מ לדעת האגרות משה יש לחוש לפלטיא ולגשרים כנ"ל.

[והנה הגם שבאמת מסתבר שהשווקים אצלינו אין בהן דין פלטיא מכמה טעמים, מ"מ אין מטרתי לפלפל על דברי האגרות משה אלא ממרתי אחת הוא, לכאר שגם לפי ההנחות של האגרות משה, שכן יש לברוקלין דין פלטיא עכ"ו יש להחיר בניד"ד גם לשיטתו.]

חומרות האגר"מ במאנהעטן משום הגשרים לא שייך בבארא פארק

אמנם נראה לכאר שגם אי יש דין פלטיא לברוקלין מ"מ יש להחיר בזמנינו.

דהנה האגרות משה לא אסר רק בצירוף שני הסברות יחד, לחשוש לשיטת הרשב"א דפלטיא אינה ניתרת במחיצות, בצירוף חשש הגשרים, דהגם דכל חשש בפני עצמו יש להקל בהן, מ"מ שני החששות יחד יש להחמיר כדמבואר בדבריו.

והנה חשש הגשרים הוא כמו שכ' שם בענף ה' דיש להסתפק בהגשרים שהולכים ממאנהעטן לברוקלין, אם יש להחשיבם חלק מהעיר מפני שהם גם מתשמושי העיר, מאחר שיש בהם איצטבאות לישב שם ומקומות לטיול, ואם כן או יש לדונם כאילו יש בהם ס' רבוא, דמצרפים אתם בצירוף בני העיר, שביחד איכא ס' רבוא.

או דילמא אין להחשיבם כחלק מן העיר משום שהם חוץ לעיר, ואז הרי צריך צריך שיהא ס' רבוא בכל אחד לכדו כמו בדרכים, שאין שייך לצרף להם אלו שבעיר, וזה ליכא, וכו' והסיק דנוטה להקל דסגי בצורות הפתח עי"ש.

אלא דמ"מ מידי ספיקא לא נפקי, וע"כ ראוי לצרף חשש זה, יחד עם החשש שיש לחוש לשיטת הרשב"א דבפלטיא לא מהני מחיצות, ומכח שני החששות יחד מחמיר האגרות משה שם שלא לערב מאנהעטן.

ומעתה נראה פשוט דבנידן דידן בבארא פארק לא שייך להחמיר כן, דליכא חשש של גשרים, דמאחר שנתבאר לן דחלק ברוקלין שאנו נמצאים בו הוא רה"י בג' מחיצות שלימות עם מחיצה ד' עומד מרובה, עם פסי ביראות כנ"ל, ולכן הגם שיש גשרים, "ברוקלין בריטש" ו"מאנהעטן בריטש" ו"סטעיט איילנד בריטש", ולהאגרות משה יש חשש בגשרים, מ"מ אבאר שבניד"ד ליכא חשש כלל.

דהנה בסטעיט איילנד בריטש ומאנהעטן בריטש אין בהן חשש כלל, כי אין בהן מקום לטיול לאנשים, וממילא כודאי דאינן חלק מן העיר דאינן משמשים להעיר כמו שפסק האגרות משה.

ורק על ברוקלין בריטש יש מקום טיול ובו יש לחוש לכאורה דהוי חלק מן העיר ורבים בקעי בה וליבעי דלתות, לפי דברי האגרות משה.

אמנם לפי דברינו שביארנו שברוקלין יש בו ג' מחיצות שלימות, ומחיצה ד' עומ"ר עם פסי ביראות והוי רה"י מה"ת, וכך מאנהעטן הרי יש בו ד' מחיצות והוי נמי רה"י מה"ת, נמצא דהברוקלין בריטש ההולך מברוקלין למאנהעטן פתוח בשני צדדיו לרה"י והוי כחלק וחורי רה"י ואין בו שום חשש רה"ר כלל.

נמצא לפי"ז רמעם האיסור שאסר האגרות משה לערב את מאנעטען הגם שיש שם מחיצות, משום חשש הגשרים, לא שייך בברוקלין.

האגר"ם החמיר מאוד בברוקלין משום דליכא מחיצות

ומה שאסר האגרות משה בסי' קל"ח לערב את ברוקלין הוא משום שלא היה אז מחיצות כמו שכתב הוא בעצמו מפורש בחלק ח' באו"ח חלק ה' סי' כ"ח ענף ב' אות ה' וז"ל ומצד מחיצות סביב ברוקלין כפי הידועה שער עתה אינו כן וזהו אפשר לברר" עכ"ל, וממילא לאחר שבזמנינו יש מחיצות הרבה כל אורך ברוקלין אשר סביב בארא פארק והוי רה"י גמור מה"ת כדביארנו, א"כ את זה לא אסר האגר"ם מעולם, ודוק.

טעם שני להתיר בניד"ד גם להאגר"ם משום דליכא ששים רבוא ואיכא ג' מחיצות

ועוד מטעם אחר נראה להתיר בנידן דידן אפילו להאגרות משה, דהנה שם בח"ח כ' האגרות משה ליישב מה שעשו עירובין בעיר הכירה ווארשא הגם שדרו שם יותר מס' רבוא אנשים, היינו משום דלא סגי בס' רבוא הדרים בעיר אלא בעינן ס' רבוא בוקעין ברחובותיה, וכדי שיהיו ס' רבוא אנשים ברחוב בעינן שיהא בעיר קרוב לשלשת מיליון אנשים בשטח של י"ב מיל [כמו בדגלי מדבר], ומאחר שבעיר ווארשא לא היה אפילו המקצת ממנו, א"כ לא היה ס' רבוא בוקעים בעיר, ולכן שפיר עירבו שם, משא"כ בארא פארק ופלעטבוש יש לכל אחד [צ"ל ברוקלין] במשך י"ב מיל ס' רבוא, [הכונה ס' רבוא בוקעין דהיינו ג' מליון אנשים], לכן אין לעשות עידוב.

אמנם שם בח"ח בסי' כ"ט כ' וז"ל והנה בשנה העברה כתבתי לפלעטבוש אשר פשוט שבערים גדולים ששייך לאינשי לחשוב שיש שם ס' רבוא בחוצותיה, אף שלפי האמת גורענו משלמנונות (אפים) העיר ומהמשטרה (פאלים) דהעיר שאין שם מספר זה, מ"מ אין לתקן שם עירובין, דהא אתי לתקלה, דהא רובא דאינשי אין יודעין הכירור וכו' עכ"ל, וכונתו כמו שביאר באו"ח ח"ד סי' פ"ח וז"ל אף שהאמת הוא שאין ס' רבוא וכו' הרי זה רובא דרובא דאינשי לא ידעו מכירור זה ויאמרו דמותר לעשות תיקוני עירובין דצורת הפתח ברה"ר גמור דיש שם ס' רבוא ויבא לקלקולא וכו' עכ"ל.

היוצא לנו מדבריו דבזמנינו גם לדעת האגר"ם ליכא רה"ר דאורייתא בברוקלין, אלא דעכ"ז החמיר שלא לערב משום דאתי לתקלה דרובא דאינשי לא ידעי הכירור עי"ש.

והנה לכאורה זהו ממש גזירה חדשה שגזר עלינו הגאון ר' משה זצ"ל שלא לערב אפילו במקום שמותר לערב משום חששות חדשות, אלא דמ"מ בודאי מוטל עלינו לקבל גזירותיו של הגאון האדיר זצ"ל.

אמנם הגם שאנו חוששין לדבריו, מ"מ הדבר פשוט דאין לך בו אלא חידושו, וא"כ כל זה שייך בברוקלין דאז, שהיה מקום פרוץ בלי מחיצות כדמפורש בדבריו, ומאחר דכשיש בו ס' רבוא הוי רשות הרבים דאורייתא, לכן שפיר החמיר וגזר ואסר

הגאון ר' משה זצ"ל דגם בליכא ס' רבוא, משום דלאו כל אחד יודע ויכשלו ויבואו להוציא גם באיכא ס' רובא כנ"ל.

משא"כ בזמנינו שנתברר לנו שיש ג' מחיצות ויותר כנ"ל, שעיי"ז פשוט דאף ביש ס' רבוא ליכא רה"ר דאורייתא, א"כ גם אם עדיין איכא חששות קמנות שחי' הגאון ר' משה זצ"ל לחשוש לפלמיא ולגשרים במאנהטען, מ"מ מאחר שאין זה רק חששות כמו שכ' בעצמו, א"כ זה רק כשיש באמת ס' רבוא כדאיירי התם, אז דוקא יש לחוש לחששות הנ"ל, כמו שחשש באגרות משה.

משא"כ בנידן דידן שיש מחיצות, וגם ליכא ס' רבוא בזמנינו כמש"כ באגר"מ שם, באופן זה אף פעם לא אסר ולא גזר לנו הגאון ר' משה זצ"ל, ואין לנו לגזור מעצמינו יותר ממה שהגאון ר' משה זצ"ל גזר, כי אין לך בו אלא חידושו, ודוק כי נכון ופשוט.

היוצא לנו מכל זה דהגם שהחמיר הג' ר' משה זצ"ל מאוד בענין עירובין בברוקלין, מ"מ הגזירה לא היתה רק אז, שלא היו מחיצות, משא"כ בזמנינו שיש מחיצות גמורות כנ"ל באופן זה לא גזר ולא אסר כלל, וע"כ בזמנינו בודאי מותר לעשות עירוב בבארא פארק גם אליכא דהגאון ר' משה זצ"ל ודוק.

מבאר דבבארא פארק דהיום לא היה הגרמ"פ זצ"ל אוסר אלא גם מעורר לעשות עירובין

והגם ששמענו כמה שמועות בשם בניו ותלמידיו שהגם שיש מחיצות אין להתיר אליכא דהגאון ר' משה זצ"ל, כי הוא לא היה מסכים לעשות עירוב גם עם מחיצות, אלו תוכן דבריהם.

שני תשובות בדבר, ראשית כידוע לא היה ניחא לי' להגאון ר' משה זצ"ל מה שאומרים בשמו שלא נכתב בספר כמש"כ כמה פעמים, וכייל לנו שאין לחוש רק למה שכתב בעצמו בספר.

ושנית אף אם היה ברור לנו שהיה ר' משה זצ"ל אוסר וגזר גם עם מחיצות, [גם בליכא ס' רבוא] מ"מ הרבר פשוט שכל זמן שלא גזר ואסר אין לנו על מה לחוש לאיסור כלל, ודוק כי פשוט.

ויתר על כן, נראה ברור דלא רק דר' משה זצ"ל לא היה אוסר בניד"ד, אלא אדרבה הרבר ברור דבמקום שליכא חששא עפ"י הלכה הרי הוא בעצמו היה מעורר לעשות עירוב, כמו שמצינו [באגרות משה או"ת ח"ד סי' פ"ו] שעידד את העירוב בקיו גארדענס הילס באומרו "הנני רואה בזה תועלת גדולה והצלה ממכשול בשונג ובמיד" והוסיף וכ' "דלכן הוא מובה גדולה ותועלת לשמירת שבת ואני אומר שיפה עשיתם" עכ"ל, הרי דבמקום שליכא חשש עפ"י הלכה, או אדרבה זירו מאוד לעשות עירובין, וא"כ בודאי גם בבארא פארק דהיום כפי שביארנו שליכא חשש עפ"י הלכה, בודאי היה ר' משה זצ"ל מעורר ומחזק לעשות עירובין.